

LA SOCIETAT FOTOGRÀFICA DE LLEIDA, UNA INICIATIVA MEMORABLE

Florencia CORRETTI

AR
TS 52

De com Lleida fou, temps enrere, un nucli actiu i vigorós de la creació fotogràfica amateur ja se'n feia ressò aquesta mateixa revista fa uns anys (concretament en el número dotze) a través d'un l'article de Toni Prim. El seu testimoni, subjectiu i apassionat, ens parlava, entre altres, de la Societat fotogràfica de Lleida i així fou com molts amants d'aquest art vam *descobrir* un passat associacionista a la ciutat, avui perdut en el record dels seus protagonistes.

Tenint en compte el renom que aquesta agrupació local va aconseguir dins el territori estatal, així com també l'alta qualitat de les obres d'alguns dels seus membres, ha arribat l'hora de mirar enrere, fer memòria i recuperar aquella experiència que, innocent en el moment de la seva creació, va portar el nom de la ciutat de Lleida arreu d'Espanya.

Cal precisar que aquest article correspon a una primera aproximació al tema; resta pendent redactar una veritable i exhaustiva història de la Societat fotogràfica de Lleida, que acompleixi plenament la rigorositat que requereix un estudi científic.

La gènesi de la Societat fotogràfica de Lleida es remunta als inicis dels anys setanta, una dècada gairebé mítica a la qual avui dia, creuada ja sens dubte la frontera del mil·lenni i del nou segle, es recorre a la recerca de referents culturals, filosòfic-existencials,...

El panorama socio-polític, dins el qual s'emmarca aquesta experiència, era en aquells moments força peculiar. El

règim dictatorial, encara vigent, lluitava contra les reivindicacions estudiantils i nacionalistes (entre altres) i intentava fer front, tot agonitzant, a unes tensions que deixaven entreveure la fi de la seva trajectòria. La mort de Franco posà fi a la dictadura, però donà lloc a un nou sentiment: la incertesa. A més, eren temps de crisi econòmica, i tot plegat constituïa un marc un tant hostil al desenvolupament de nous projectes culturals.

Així i tot, l'Estat espanyol bullia en l'àmbit artístic, i més encara en el fotogràfic. La dècada dels setanta fou, per a la fotografia, el marc cronològic d'un veritable *boom* creatiu. Es respiraven aires de canvis, es desenvolupaven infraestructures com la premsa especialitzada, els concursos, les agrupacions... Lleida no fou aliena a aquests canvis i, gràcies a la iniciativa de certs ciutadans, ben aviat es va convertir en un exponent més d'aquest dinamisme fotogràfic.

El 22 d'abril del 1971 s'enregistrava la Sociedad Fotogràfica de Lérida al Registre Provincial d'Associacions. Un any abans, amb motiu d'una exposició de retrats fotogràfics d'Enric Jené a la Petite Galerie de Lleida, Salvador Gili decidia posar-se en contacte amb l'autor dels retrats per compartir així les inquietuds que com a aficionats al mitjà fotogràfic els eren comunes. Com a resultat d'aquestes converses, naixia la idea de crear una agrupació que aglutinés l'afició fotogràfica lleidatana, cobrint a la vegada les mancances d'àmbits educatius i espais de difusió que existien a la ciutat. Amb la participació d'altres aficionats es va decidir dur a terme el projecte. A Enric Jené i Salvador Gili s'afegiren,

Portada del catàleg de la 2a edició del Premi Iltirda, celebrada l'any 1973.

entre altres, Manel Rey-Calvet i Ramon Santesmasses, i així s'iniciava la trajectòria de la Societat. Tots ells van formar part de la primera Junta Directiva, assumint els càrrecs de president, tresorer, vicepresident i secretari, respectivament. Poc a poc, la Societat Fotogràfica de Lleida va anar creixent en nombre de socis. Gonzalo Vinagre (qui el 1975 fou nomenat president), Josep Lluís Sarrate o Vicens Toledano van ser alguns dels integrants que també van participar activament en les activitats de l'associació. Ja en època més tardana, durant la dècada dels anys 80, membres com Toni Prim, Miquel Folguera o Jordi Clariana s'encarregaren de la presidència.

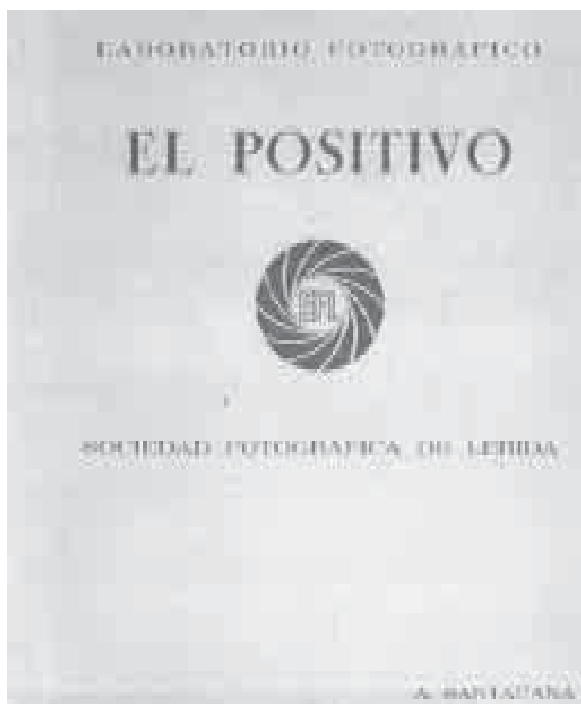
En un primer moment, la Societat va situar provisionalment la seva seu al carrer Major número 24. Es tractava d'un petit espai al local del Cercle de Belles Arts de la ciutat, que els proporcionava així un lloc on reunir-se periòdicament. Més tard, quan ja el nombre de socis i les activitats programades ho requeriren, es traslladà la seu al número 70 del carrer Major. Allà, en un quart pis, es muntà a poc a poc un veritable local, amb laboratori i petit estudi fotogràfic inclosos. Anys després, un nou espai servia com a lloc de reunió: l'anomenat Pub ASA 100. Situat al carrer de Bafart número 5, aquest local comptava amb un precari (però funcional) bar i amb una petita sala d'exposicions.

Durant els primers anys de vida, la Societat funcionava com a distret grup d'amics. Els mateixos membres s'encarregaven de transmetre's entre ells els coneixements fotogràfics que cadascun tenia. Antoni Santacana, per exemple, era considerat el "tècnic" del grup, pels grans

coneixements de tècnica fotogràfica que disposava. Ell mateix s'encarregà d'elaborar un manual de tècniques de laboratori que serví de gran ajuda a molts dels membres que llavors s'iniciaven en la fotografia. Gonzalo Vinagre, en canvi, organitzava les pràctiques d'estudi, principalment de nu. La seva trajectòria artística personal i l'experiència adquirida en aquest gènere l'avalava per a tal tasca.

Cada final de mes s'organitzaven classes pràctiques i una circular informava els socis, cada començament de mes, de totes les activitats previstes. Un altre tipus d'activitat eren les *gimkanes*. Cada diumenge, fins l'any 1976 aproximadament els membres es disposaven a practicar la fotografia de forma entretinguda. Prèviament, un equip preparava una sèrie de proves i pistes que els participants havien de trobar i superar. Era un divertit exercici de grup, on cadascú compartia amb els altres els seus coneixements. La majoria dels socis recordarà sempre una *gimkana* ben especial: rondava l'any 1974, aproximadament, i la repressió i control policial eren un fet vigent a la vida quotidiana. Els membres de la Societat, vagant pel carrer, es van trobar un vàter a les escombraries i la seva ocurrència fou plantar-lo enmig de la plaça de Sant Francesc i fotografiar la cara de la gent en veure'l. Al cap de poques hores, tots estaven tancats a la garjola, però l'astúcia de certs participants permeté amagar els rodets i conservar les fotografies, veritables proves de l'aventura.

El caràcter didàctic i lúdic de la Societat Fotogràfica de Lleida queda palès en el fet que gairebé un cent per

Portada del manual de laboratori fotogràfic, redactat per Antoni Santacana.

cent dels seus socis integrants eren aficionats. Tots ells aportaven una petita quota anual, amb la qual finançaven les activitats i la mateixa Societat. Es comprava material de laboratori, se subscriuïen a diferents revistes nacionals i s'adquirien llibres per una petita biblioteca... Aquesta mateixa quota servia per pagar el lloguer del local.

A banda de tots aquests aspectes, dues són les activitats que constitueixen el llegat més important de la Societat Fotogràfica de Lleida: el concurs fotogràfic Iltirda i les diferents edicions de la Fotomostra. Gràcies a aquestes dues iniciatives, el nom de la ciutat ocupà sovint les pàgines de les revistes especialitzades més importants del moment, com Eikonos, Flash-Foto o Arte Fotogràfic.

La primera convocatòria del Premi Iltirda va tenir lloc al maig del 1972. Es tractava d'un concurs obert a tot el territori nacional, de manera que van arribar a la ciutat obres de tot Espanya. El premi el constituïa una reproducció en bronze de la *Pugeses*, moneda representativa de la història local. Josep Barberà Farré i Manel Rey Calvet s'adjudicaren, respectivament, els primer premi "Iltirda" i el primer premi "Municipi de Lleida". L'any següent, el 1973, se celebrà la segona edició, a la qual seguiren tres convocatòries més.

Paral·lelament, la Societat Fotogràfica de Lleida organitzà una activitat força innovadora: la Foto-Muestra. Aquesta consistia a convidar personalment diferents fotògrafs, destacats dins l'àmbit nacional a exposar una de les seves fotografies. No existia aquí competició ni

premi, sinó únicament exhibició. En uns anys en què la pràctica fotogràfica amateur semblava únicament limitada a l'àmbit concursístic, s'obria amb la Foto-Muestra una nova via de difusió, lliure de qualsevol condicionament estètic. L'èxit de l'esdeveniment va animar els organitzadors a repetir l'experiència, i amb aquest fet es

Portada del catàleg de la Fotomostra Iltirda/79, celebrada durant els mesos d'abril i maig del 1979.

Reproducció de la moneda Pugeses, que constituïa el premi atorgat al concurs Ittirda.

començà a gestar una polèmica que després va dividir els mateixos membres de la Societat. No es tracta d'una polèmica aïllada, exclusiva de la Societat fotogràfica de Lleida, sinó de tot un moviment nacional de rebel·lió contra el fet concursístic. El cercle barcelonès, per exemple, integrat per fotògrafs com Joan Fontcuberta, David Balsells o Humberto Rivas, participava activament en la lluita contra el concurs, amb arguments que reclamaven una forma de creació fotogràfica més lliure.

Després dels canvis directius de 1978, i amb l'arribada de Toni Prim a la presidència de la Societat fotogràfica de Lleida, s'anul·là el Premi Ittirda i s'establí la Fotomostra Ittirda. Lleida es convertí així en el primer exemple nacional d'agrupació que abandonava el concurs per una mostra fotogràfica. La premsa especialitzada es va fer ressò àmpliament d'aquest fet, i la Societat fotogràfica de Lleida centrà l'interès de gran part del col·lectiu fotogràfic nacional. L'edició del 1979 reuní a la ciutat obres de fotògrafs com Rafael Navarro, Jorge Rueda o el Grupo Yeti de Madrid. A més, a l'exhibició de les obres s'afegiren activitats com debats i col·loquis, alguns tan importants com el titulat *Medios de proyección del fotógrafo creativo*. La Fotomostra Ittirda de l'any següent comptà amb una curiosa activitat: els espais d'exhibició van ser els aparadors de les boti-

gues de la ciutat, de manera que tots els lleidatans participaren, voluntàriament o involuntària, de l'experiència. La quarta i darrera convocatòria de la mostra se celebrà el 1982.

Com veiem, el llegat de la Societat fotogràfica de Lleida no és en cap cas menyspreable. Gràcies a la voluntat, esforç i compromís d'aquests lleidatans, la ciutat fou considerada durant gairebé una dècada com a important nucli de creació fotogràfica dins el panorama nacional. La tasca docent i divulgativa que els seus membres van dur a terme permeté a molts aficionats perfeccionar-se i a moltes altres persones iniciar-se dins la pràctica fotogràfica. Però anant més enllà, gràcies a aquestes activitats, la ciutat es convertí en pionera d'un moviment nacional més ampli.

Les darreres notícies de la Societat fotogràfica de Lleida, de les quals actualment tenim constància, daten del 1988. Malgrat tot, el nom com a associació és encara vigent, ja que no s'ha donat de baixa als registres corresponents. És aquesta una bona excusa per endegar un resorgiment de la Societat que dinamitzés de nou l'àmbit de la creació fotogràfica amateur a la ciutat. Estarem, però, les noves generacions disposades a dedicar-nos amb tanta passió i compromís?